

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Katarzyny Zolich pt. *Korekta. Społeczność przyszłości* sporządzona w związku z przewodem doktorskim, wszczętym przez Radę Dyscypliny – Sztuki Plastyczne i Konserwacja Dziel Sztuki Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

I. Dane personalne, edukacja

Katarzyna Zolich urodziła się w 1983 roku w Bielsku-Białej. W latach 2002–2006 studiowała Filozofię na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie (dyplom magisterski), a w latach 2003–2009 Filologię polską, specjalność: Wiedza o kulturze, na tej samej uczelni (dyplom licencjacki 2006, dyplom magisterski 2009). Jest także absolwentką krakowskiej Akademii Fotografii, gdzie w 2013 roku otrzymała dyplom zawodowej fotografki. W latach 2015–2018, Katarzyna Zolich odbyła studia doktoranckie na Wydziale Sztuki, Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie. Promotorką pracy doktorskiej jest prof. dr hab. Halina Cader-Pawłowska.

II. Dorobek artystyczny i doświadczenie zawodowe

Katarzyna Zolich prezentowała swoje prace w ramach sześciu wystaw indywidualnych: *Opis gęsty*, Festiwal Fotografii TIFF, Centrum Sztuki Agora, Wrocław (2013); *Coordinates*, galeria PDF, Wuppertal, Niemcy (2015); *Zaplecze władzy*, kurator Wojciech Wilczyk, PhotoFringe, Miesiąc Fotografii w Krakowie, ArtZona Gallery, Ośrodek Kultury im. C. K. Norwida, Kraków (2017); *Places of Power*, Zigutamve, Wiedeń, Austria (2018); *Zaplecze władzy*, Galeria B&B, Bielsko-Biała (2019); *Proteza*, kuratorka: Anna Adamkiewicz, wystawa w wirtualnej galerii Poligon Sztuki (2020). Doktorantka na przestrzeni lat 2014–2018 brała udział w sześciu wystawach zbiorowych w kraju i za granicą.

Katarzyna Zolich otrzymała znaczące stypendia, w tym: dwukrotnie Stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (2014, 2019); Stypendium PhD Erasmus+, Facultad de Bellas Artes UGR, Granada, Hiszpania (2017–2018); Stypendium Instytutu Współpracy Polsko Węgierskiej, przyznawane za osiągnięcia i inicjatywy podejmowane na rzecz współpracy polsko-węgierskiej (2020). W roku 2017 Katarzyna Zolich odbyła rezydencję artystyczną, Vera&Dora Blinken Open Society Archive, w Budapeszcie na Węgrzech.

Właściwie od początku kariery Doktorantka dzieli się swoją wiedzą i umiejętnościami z otoczeniem, prowadząc liczne warsztaty dotyczące pracy nad długoterminowymi projektami fotograficznymi, narracją fotograficzną oraz tworzeniem książek fotograficznych. Od 2015 Katarzyna Zolich jest Prezeską Fundacji Paper Beats Rock (Papier bije Kamień), która działa na rzecz edukacji wizualnej a jej głównym celem jest wspieranie i promocja prac artystów z południowo-wschodniej Europy. Teoretyczne podstawy swojej praktyki artystycznej Doktorantka wypracowała już podczas studiów filozoficznych zajmując się wówczas kategorią transgresji oraz pojęciem Neutrum według Rolanda Barthesa i jak sama przyznaje, obie te kategorie interesują ją do chwili obecnej.

Po ukończeniu studiów w Akademii Fotografii (2011), Katarzyna Zolich, świadomie zaczęła pracować z serią fotografii, budując wielopoziomowe narracje.

Projekt *Ciało polityczne. Ustawienia systemowe Polski*, Doktorantka uważa za przełomowy w swojej twórczości, wówczas też zaczęła konkretyzować swoje zainteresowania fotografią, ujętą nie tylko w kategoriach estetycznych, ale również wskazującej duży potencjał w realizacji aspektu społecznego. Doświadczenia zdobyte podczas pracy nad projektem okazały się również niezwykle pomocne w działaniach warsztatowych wchodzących w skład pracy doktorskiej.

Znaczącym medium w twórczości Katarzyny Zolich jest książka fotograficzna. Dla autorki jest to intymna, interdyscyplinarna oraz egalitarna forma przekazu. Podkreśla zalety książek fotograficznych przejawiające się w szybkim reagowaniu „na aktualne zjawiska społeczne odnajdując ich związek z ideami kultury, filozofii i sztuki partycypacyjnej, na przykład ruchami DIY, praktykami społecznymi, zinem jako ulotką informacyjną, zapisem doświadczeń jednostki, a zarazem jako wariacją na temat dialogu społecznego”¹ Taka dojrzała postawa wykraczająca poza ramy estetyczne, wskazuje, że doktorantka ma świadomość z jaką wagą książki fotograficzne mogą oddziaływać na użytkowników.

Kolejnym ważnym etapem w praktyce artystycznej Katarzyny Zolich był cykl fotografii oraz film „Życie na Marsie” a szczególnie, wydana przez hiszpańską oficynę Ciengramos w Grenadzie, książka pt. „Vivir en Valparaíso”, która dotarła do szerszego grona odbiorców. Projekt porusza istotne dla naszych czasów problemy związane z epoką Antropocenu. Autorka stawia arcyważne pytania dotyczące przyszłości i konsekwencji jakie niosą ze sobą zmiany w środowisku naturalnym.

¹ Katarzyna Zolich „Korekta. Społeczność przyszłości”, str.8

Podsumowując. Wykazane przez Doktorantkę działania artystyczne, badawcze i edukacyjne, budzą mój szacunek dla jej zaangażowania zarówno twórczego jak i społecznego.

III. Praca doktorska

A. Ocena formalna.

Na przedstawioną do recenzji pracę doktorską Katarzyny Zolich składają się:

– rozprawa doktorska pt. *Korekta. Społeczność przyszłości*, poprzedzona życiorysem artystyczno-naukowym;

– doktorska praca artystyczna, w skład której wchodzi:

a) cykl 15 fotografii pt. *Korekta. Język*

b) książka fotograficzna pt. *Korekta. Wizualny poradnik w 7 krokach*

c) film ze ścieżką dźwiękową pt. *Układ słoneczny*

Dokumenty otrzymałam w wersji wydrukowanej i cyfrowej. Materiał został przygotowany profesjonalnie, zarówno pod względem stylistycznym, edytorskim jak i introligatorskim.

B. Określenie problemu badawczego

Doktorantka, w rozprawie doktorskiej, jasno i klarownie określa problem badawczy. Definiując tytułowe pojęcie *korekty jako*: „symbolicznego mostu zawieszzonego między przeszłością i wizją przyszłości”², Autorka analizuje kolejno teoretyczne związki podjętego tematu w odniesieniu do współczesnych zagadnień: wspólnoty, utopii, transformacji i czasu. Podczas analizy powyższych tematów, Doktorantka przyznaje: „nieustannie zmagam się z problemem rozróżnienia między tym, co pasuje do przyjętego przeze mnie paradygmatu i tym, co się z niego wylamuje oraz szukaniem sposobów obejścia tej binarnej opozycji”³ taka refleksyjna postawa ciągłego poddawania pod wątpliwość własnych schematów myślowych świadczy o dużej dojrzałości autorki, zarówno jako artystki jak też badaczki. Bardzo istotne są też postawione przez Autorkę pytania otwarte dotyczące: definicji tytułowej społeczności, roli obrazu fotograficznego, w tym fotografii archiwalnych w odniesieniu do zbiorowej wyobraźni, oraz definicji tytułowej *korekty* w odniesieniu do jednostki oraz grupy.

C. Ocena wartości merytorycznej – narzędzia, metody oraz cel

Analizując powyższe zagadnienia Katarzyna Zolich posłużyła się metodologią

² Katarzyna Zolich „Korekta. Społeczność przyszłości”, str. 10

³ Katarzyna Zolich „Korekta. Społeczność przyszłości”, str. 11

Arts-Based Research. Metoda ta wykorzystuje narzędzia przynależne sztuce w celu zrozumienia i wyartykułowania podmiotowości ludzkiego doświadczenia. Narzędzia, którymi posługiwała się Doktorantka, to: wywiady, zbieranie materiałów wizualnych, dźwiękowych oraz artefaktów. Autorka błędnie definiuje cel projektu. W rozprawie pisze: „Celem projektu doktorskiego było stworzenie wizualnej narracji...⁴ W tym przypadku ani wizualna narracja, ani książka fotograficzna sama w sobie nie mogą być celem, gdyż stanowią środki do jego osiągnięcia. Faktyczny cel pracy leży gdzie indziej. Określiłabym go jako sposób, w który autorka poprzez swoją pracę chce wpłynąć na odbiorców, coś im przekazać.

Pierwszym prezentowanym przez Katarzynę Zolich cyklem jest 15 zdjęć pt. *Korekta. Język*. Są to fotografie wernakularne pochodzące ze zbiorów Private Photo and Film Foundation zdeponowanych w Open Society Archives w Budapeszcie. Katarzyna Zolich poddała te fotografie interesującym zabiegom formalnym, przekształcając je graficznie, cyfrowo oraz manualnie. Doktorantka przyznaje „Praca nad archiwalnymi fotografiami była dla mnie, osoby z pokolenia, które świadomie, lub wcale, nie zaznało czasów transformacji, rodzajem przepracowania emocji związanych z transformacją, która funkcjonowała na poziomie zewnętrznym, ale dokonała się także na poziomie nieświadomym”⁵ Pojawia się tutaj inny, poza estetyczny aspekt, mianowicie Autorka popularyzuje praktykę afektywną wobec archiwów poprzez swoją praktykę badawczą, artystyczną i praktykę odbiorczą. Ujawnia się tutaj fenomen archiwum przekraczającego granice specjalizacji, dyscyplin, budujący kolejne warstwy kultury. Ponadto powyższy cykl wpisuje się we współczesne nurty krytycznej pracy z archiwum fotograficznym, praktykowanych przez znaczących artystów i artystki takie jak Dorota Buczkowska, Carla Cabanas czy duet Broomberg & Chanarin.

Kolejną część pracy doktorskiej stanowi książka fotograficzna pt. *Korekta. Wizualny poradnik w 7 krokach*. Jest to wydawnictwo self-publishingowe.

Format książki jest poręczny i nawiązuje do formatów popularnych poradników. Zawiera 75 ilustracji, z czego większość to zdjęcia wykonane przez Doktorantkę. Fotografie mają charakter dokumentalny, zostały zrobione analogowym aparatem średnioformatowym. Wybór takiego narzędzia wymaga zupełnie innego rodzaju skupienia niż fotografowanie aparatem cyfrowym. Praca przebiega wolniej, ma intymny charakter, to z kolei przekłada się na relacje z daną społecznością, z którą pracujemy, (w przypadku tej sytuacji byli to mieszkańcy ekowioski Bhругu Aranya oraz eko-osady Brzozówka). W wyniku tego spotkania powstał bardzo dojrzały

⁴ Katarzyna Zolich „Korekta. Społeczność przyszłości” str. 12

⁵ Katarzyna Zolich „Korekta. Społeczność przyszłości” str. 26

zarówno w treści jak i w formie dokument fotograficzny.

Oprócz autorskich zdjęć w skład publikacji wchodzi także archiwalne fotografie oraz ryciny pochodzące z różnych źródeł.

Przy takim rodzaju publikacji, bogatej w zróżnicowane obrazy, narracja wydaje się być kluczową i niełatwą. Pojawiają się wątpliwości czy fotografią rzeczywiście można opowiedzieć historię? Czy narracja jest tym samym co opowiadanie historii? Jak ułożyć tę opowieść, aby dotarła do jak największej ilości odbiorców? I dalej, czy sam obraz wystarczy w osiągnięciu tego celu? Katarzyna Zolich, opisując ten proces w rozprawie doktorskiej, wychodzi od następującej koncepcji: „Założeniem moim jest używanie dyskursu, narratywizacja praktyk, istotne jest, nie dopasowanie czy ilustrowanie rzeczywistości, lecz jej aktywne tworzenie”⁶. Autorka podzieliła publikację na kilka rozdziałów, które rozpoczynają fragmenty tekstów odnoszących się do filozofii, psychologii oraz socjologii. Związek obrazu z tekstem jest w prowadzeniu narracji niezwykle ważny. W książce Katarzyny Zolich tekst ogranicza wieloznaczność zdjęć, pole naszej interpretacji, jednocześnie relacjonuje szerszy kontekst sytuacji.

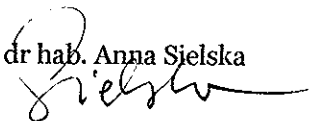
Trzecia część pracy doktorskiej to film ze ścieżką dźwiękową pt. *Układ słoneczny*, który stanowi dopełnienie konieczne. Również oceniam go wysoko.

Doceniam pracę doktorską Katarzyny Zolich, nie tylko z powodu jej wartości artystycznych i kreatywnych, ale także z powodu podjęcia przez autorkę tematyki prospołecznej.

IV. Konkluzja

Stwierdzam, że zarówno przedstawiona praca teoretyczna jak i artystyczna, spełnia warunki określone w *Ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* (Dz. U. z 2003 r., nr 65, poz. 595 z późn. zm.). Praca stanowi oryginalne dzieło oraz wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydatki w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej: sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

W związku z powyższym wnioskuję do Rady dyscypliny sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie o nadanie mgr Katarzynie Zolich stopnia doktora sztuki w w/w dyscyplinie.

dr hab. Anna Sjielska

⁶ Katarzyna Zolich „Korekta. Społeczność przyszłości”, str. 29